MAAHANMUUTTOVIRASTO
MIGRATIONSVERKET
FINNISH IMMIGRATION SERVICE

Maa- ja metsätalousvaliokunta

MmV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntönne 14.9.2017

MAAHANMUUTTOVIRASTON LAUSUNTO EDUSKUNNAN MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNALLE HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ HE 80/2017

Maahanmuuttovirasto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä laeiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten (jäljempänä kausityölaki) sekä kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä (jäljempänä ICT-laki).

Kausityölaki

Lakiesitys selkiyttää kausityöntekijöiden asemaa ja kausityöntekijöiden työnantajien velvoitteita. Erillislain käyttö korostaa sitä, että kyseessä on kausityöntekijöille räätälöity nopea prosessi. Direktiivin pohjalta toteutettu esitys varmistaa kausityöntekijöiden oikeudet ja etuudet.

Kausityölain myötä tietyt työntekijän oleskeluluvan hakijat siirretään kokonaan uudenlaiseen lupaprosessiin, jossa työ- ja elinkeinotoimisto (jäljempänä TE-toimisto) ei anna osapäätöstä vaan oleskelulupa myönnetään, jos Maahanmuuttovirasto katsoo, että edellytykset täyttyvät. Tämä koskee niitä kausityöntekijöitä, joiden työnteko kestää alle kuusi kuukautta. Koska lupaprosessia ei olisi enää hajautettu kahdelle eri viranomaiselle, on todennäköistä, että näiden hakemusten käsittelyaika lyhenisi nykyisestä. Toisaalta Maahanmuuttoviraston on jatkossa tutkittava hakemuksista itse ne seikat, jotka on aiemmin tutkittu TE-toimistossa tarveharkinnan ohella, kuten hakijan toimeentulo, työhön sovellettava työehtosopimus ja työnantajan kyky selviytyä velvoitteistaan. Hallituksen esityksen yhteydessä Maahanmuuttovirasto on arvioinut näiden hakemusten määräksi nykyisin 1000-1500 vuodessa, mutta koska kausityövoiman lupakäytäntö muuttuu laissa merkittävästi, tarkkaa ennustetta tulevista määristä on vaikea antaa.

Esitetty kausityölaki sisältää kausityötodistuksen myöntämisen niille kolmannen maan kansalaisille, jotka eivät tarvitse viisumia maahantuloon ja jotka työskentelevät enintään 90 päivän ajan. Kyseessä on täysin uusi prosessi ja asiakirja, joka tuo mukanaan viranomaistyötä tapauksiin, joissa sitä ei ole aiemmin edellytetty. Ukrainan viisumivapaus voi aiheuttaa aiempiin arvioihin nähden huomattavaa tulijamäärien ja samalla työmäärän kasvua tässä asiaryhmässä.

Maahanmuuttovirastolle tulee kausityölain myötä uusien lupa-asioiden lisäksi uusia tehtäviä, jotka liittyvät työehtojen valvontaan sekä työnantajien väärinkäytöksistä johtuvien seuraamusten määräämiseen. Nämä valvonnalliset tehtävät poikkeavat Maahanmuuttoviraston ydintehtävistä. Maahanmuuttovirasto kiinnittää huomiota

PL 18, 00581 Helsinki
puh. 0295 430 431
faksi 0295 411 720

PB 18, 00581 Helsingfors
tfn 0295 430 431
fax 0295 411 720

P.O. Box 18, FI-00581 Helsinki, Finland
tel. +358 295 430 431
fax +358 295 411 720

siihen, että Maahanmuuttovirastolle tulee taata riittävät resurssit ja valmiudet näiden tehtävien hoitamiseen. Lisäksi tarvitaan ennen kaikkea sujuvaa tietojenvaihtoa relevanttien viranomaisten kesken.

Maahanmuuttoviraston arvion mukaan uusista prosesseista ja asiatyypeistä voi seurata monia uusia tulkintakysymyksiä. Esitetty kausityölaki jättää avoimeksi tai tulkinnanvaraiseksi esimerkiksi joitakin keskeisiä luvan uusimiseen liittyviä kysymyksiä. Lainsoveltajana Maahanmuuttovirastolle voi olla aluksi melko vaativaa arvioida esimerkiksi onko työ todella kausityöluonteista, koska ei voida katsoa pelkästään ammattialaa vaan työn luonnetta, onko työ sellaisella ammattialalla, joka kausityöaloista annetussa asetuksessa on säädetty tai onko työtä todella tarkoitus tehdä alle 6 kuukauden ajan, vai onko kyseessä keinotekoisesti pilkottu työsuhde tarveharkinnan välttelemiseksi.

ICT-laki

Esitetty ICT-laki selkeyttää sisäisen siirron ja yrityksen sisäisen liikkuvuuden tilannetta, josta nykylaissa on mainittu vain yhdellä sivulauseella. Laki sisältää tarkat määritelmät ja edellytykset luvan myöntämiselle sisäisen siirron nojalla, mitä Maahanmuuttovirasto pitää hyvänä uudistuksena. Lisäksi laki avaa kokonaan uudenlaisia mahdollisuuksia liikkua EU:hun sijoittuneen yrityksen sisällä. Maahanmuuttoviraston varovaisen arvion mukaan laki koskettaa kuitenkin varsin pientä hakijaryhmää.

ICT-lain mukaan yrityksen johtajan, asiantuntijan tai harjoittelijan sisäinen siirtyminen toisesta EU-maasta Suomeen alle kolmen kuukauden työskentelyä varten tapahtuisi ilmoitusmenettelyllä. Lain mukaan vastaanottavan yksikön velvollisuus olisi ilmoittaa Maahanmuuttovirastolle työntekijän sisäisestä siirrosta. Maahanmuuttovirastolla olisi säädetyillä perusteilla mahdollisuus vastustaa toisesta maasta ICT-luvan saaneen työntekijän liikkumista Suomeen 20 päivän kuluessa ilmoituksesta. Kyse olisi täysin uudesta menettelystä ja ilmoitusten vastaanottamiseksi ja liikkumisen vastustamiseksi Maahanmuuttovirastossa on luotava uusi käytäntö, joka on riittävän selkeä ja sujuva niin asiakkaalle kuin viranomaisellekin.

UMA-järjestelmän muutostarpeet

Molemmat ehdotetut erillislait edellyttävät muutoksia UMA-asiankäsittelyjärjestelmään, joka on osa ulkomaalaisrekisteriä, sekä Maahanmuuttoviraston sähköiseen asiointipalveluun (Enter Finland). Muutosten toteuttaminen ja testaaminen aiheuttaa kustannuksia sekä vaatii myös aikaa. UMA-järjestelmään voidaan saada 1.11.2017 mennessä toteutettua perusmuutokset, jotta laeista syntyviä uudenlaisia hakemuksia voidaan ottaa vastaan ja käsitellä. Sen sijaan sitä että näitä hakemuksia voisi jättää sähköisesti, ei ole mahdollista toteuttaa aivan näin nopealla aikataululla koska sähköisen hakemuslomakkeen luomiseen Enter Finland-järjestelmään tarvitaan aikaa noin 2-4 kuukautta. Maahanmuuttovirasto on tehnyt jo suunnittelutyötä näiden muutosten tekemiseksi hallituksen esityksen perusteella, kuitenkin sillä varauksella että lakeihin voidaan tehdä muutoksia eduskunnassa.

Erillislakien myötä Maahanmuuttoviraston tehtäväksi tulisi kokonaan uusia asiaryhmiä, jotka koskevat työnantajaa. Näiden asioiden tekninen toteuttaminen edellyttää myös joitakin muutoksia UMA- järjestelmän perustoiminnallisuuksiin.

Molempiin lakeihin liittyy monia työsuhteen ja olosuhteiden valvontaan liittyviä velvoitteita. Lakiesityksellä siirrytään ennaltaehkäisevästä toiminnasta jälkikäteiseen valvontaan. Valvonnan asianmukainen hoitaminen edellyttää UMA-käyttöoikeuksien lisäämistä ja laajentamista siten, että tiedot olisivat valvontaviranomaisten saatavilla. Koska tiedon pitää kulkea viranomaisten välillä, ehdotetut muutokset ulkomaalaisrekisterilakiin ovat tarpeellisia. Ehdotettu työsuojeluviranomaisten lisääminen ulkomaalaisrekisterin rekisteripitäjäksi mahdollistaa muun muassa sen, että nämä voivat tallentaa valvontatoimissa saamiaan tietoja työnantajaosarekisteriin.

Kausityö ja ICT-lakiesityksillä tavoitellaan nimenomaan sujuvia ja nopeita prosesseja. Ne myös edellyttävät hallituksen esityksessä mainituilla tavoin useiden viranomaisten yhteistyötä ja toimivaa tiedonvaihtoa. Näiden päämäärien edellyttämä sähköisten palvelujen kehittäminen, niiden käyttöönotto ja tarvittava perehdytys eri viranomaistahoilla sekä toimivien yhteistyömuotojen rakentaminen viranomaisten välille edellyttävät tähän varattuja resursseja ja realistista aikaa.

Ylijohtaja Jaana Vuorio

Ylitarkastaja Sanna Ubani

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Maahanmuuttovirasto 21.09.2017 klo 14:01. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu Maa- ja metsätalousvaliokunta

Tiedoksi Maahanmuuttovirastossa
- apulaispäällikkö
- oikeus- ja maatietoyksikön johtaja
- maahanmuuttoyksikön johtaja
- sähköiset palvelut -yksikön johtaja